

DE PLATE
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen odertekende bijdragen.

9e jaargang, nr. 10 - oktober 1980

OCTOBER - ACTIVITEIT

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 30 oktober 1980

om 20u30 in de lokalen van de V.V.F. Oostende, Kan. Dr. L. Colenstraat 6 te Oostende, rechtover de Volksbond.

het onderwerp : HET ONTSTAAN VAN DE VLAAMSE KUSTVLAKTE

de spreker : de heer Maurits COORNAERT

De Vlaamse kustvlakte dankt haar huidige vorm en uitzicht aan een eeuwenlange strijd tussen de zee en onze voorouders, de kustbewoners. Tussen de eerste eeuw voor onze tijdrekening tot in de 11de eeuw hebben de overstromingen en inpolderingen zich opgevolgd in een nooit aflatende strijd tussen mens en natuur. Het is een passio-nante geschiedenis waarover het laatste woord nog niet gezegd is. Getuige hiervan zijn de recente Gallo-Romeinse vondsten in Bredene.

Een van de beste kenners van de oorsprong van de Vlaamse kustvlakte is de heer Maurits COORNAERT. Geboren te Heist tussen de kustbewoner van de harde soort. De geschiedenis van het lage land achter de duinen heeft hem van jongsaf geintrigeerd. Hij staat als leraar Klassieke Talen in het Lyceum te Waregem, maar al zijn vrije tijd gaat naar de geschiedenis van de kustvlakte, zijn kustvlakte.

Het aantal werken dat hij over dit onderwerp schreef begint omvangrijk te worden. Vermeldenswaardig zijn de volgende, degelijk geschreven en goedgedocumenteerde studies :

"UITKERKE"

"SINT-PIETERS OP DEN DIJK TOT 1899"

"KNOKKE EN HET ZWIN"

"HEIST EN DE EIESLUIS"

Als bestuurslid van onze zustervereniging SINT-GUTHAGO (Oostkerke-Damme-Lissewege-Heist) is hij met zijn talrijke bijdragen een vaste medewerker van hun gekende tijdschrift : ROND DE POLDERTORENS.

Dat hij zich als geschiedkundige niet uitsluitend beperkt tot de Polderstreek blijkt uit zijn meest recente bijdrage die verscheen in het nr. 10 van de CULTURELE BIJDRAGEN VAN DE PROVINCIE OOST-VLAANDEREN. Hier gaat het over de geschiedenis van het kanaal Brugge-Gent die hij publiceerde onder de titel : "GESCHIEDENIS VAN DE BRUGSE LEIE". Een avond om van te snoepen voor allen die belangstelling hebben voor de ontstaans-geschiedenis van onze kustvlakte. Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden.

J.B.D.

Uit de Bibliografie van Oostende (3)

Edgard AUGUIN, Plages belges

II De Dunkerque à Ostende (1898, 125 p., 52 pentek.)

Bij wijze van inleiding verklaart onze auteur rust en stilte te gaan zoeken niet in Zwitserland, Rome of Madrid maar : "en Flandre ... en face de la mer, dans la solitude imposante des dunes". Hier wil hij : "noter quelques impressions alternativement folles ou tristes, gaies ou sévères, au courant d'une course rapide où la plume et le crayon s'efforceront tour à tour d'être sincères".

In Adinkerke is hij uit de trein gestapt en dokkert - noodgedwongen - op een met stro belegde kar ("moeurs mérovingiennes") zeewaarts. "Ah ! le joli pays, coquet, ombragé, calme créé bien à souhait pour le repos des sens et de l'esprit !". "Une route en frais berceau de verdure" leidt naar De Panne (mooie tekening). Toen 300 zielen groot. (Verschiet niet Auguin : dat gehucht heeft sindsdien zijn moeder opgeslokt en telt al 10 000 inwoners).

De geschiedenis van de kust is voor E.A. geen terra incognita. "Là s'élevait jadis ... l'insigne abbaye des Dunes, dont il ne reste plus rien". Hoe dankbaar zou hij nu Van Buggenhout zijn die meer dan een halve eeuw later een mirakel hielp voltrekken.

"Aimez-vous la solitude ? Allez aux deux points extrêmes du rivage belge : à la Panne ou à Knocke". (Wat 'n ogen zou onze reiziger vandaag opzetten !). In de groene verlatenheid hier en daar een villa. Hij logeert in het pension Dallein. Wie komt hier de eenzaamheid opzoeken ? " .. une clientèle de silencieux, de fatigués, de méditatifs, d'intellectuels en rupture de surménage. C'est moins une plage qu'un ermitage maritime pour les artistes". Er is weinig afwisseling. "Comme lieu de promenade, la mer ; comme sujet d'occupation, la mer : comme distraction, la mer ...". Op het strand liggen kleine schuitjes voor de sprotvangst. En er is ook een kursaal : "sorte de baraque entourée d'un balcon.." (aardige tekening).

Een zijsprongetje brent Auguin naar Veurne. Een doods stadje. "L'éloquence de l'art et la poésie de la mort". Stadhuis, gerechtshof, de Sint-Niklaastoren, het Spaans Paviljoen (tekg) : "étonnants vestiges d'une civilisation éteinte". In de boetprocessie ("l'une des plus étonnantes processions de l'Europe") steekt er bedrog, zegt hij met spijt. Er worden nepkruisen van panlatten gedragen en hij betreurt dat er geen geraamten meer meegevoerd worden zoals in 1429. "La foi s'en va", besluit hij, "Schopenhauer est Dieu".

Veel hartstochtelijker heeft de geniale Rainer M. Rilke (1875-1926) de leegheid van het stadje ervaren einde juli 1906, tijdens zijn bezoek aan Vlaanderen. In Veurne troffen hem, "te midden van een Teniersiaanse kermis", "die Masslosigkeit flandrischer Türme" en "der ungeheure Hauptplatz" die hem tot twee diepzinnige visionaire gedichten inspireerden, nl. Der Platz en Der Turm (= de Sint-Niklaastoren) (cf. H. Uyttersprot, Praags Cachet, Ontwikkeling, Antwerpen, 1963, p. 43-61).

Gezellig het stoomtrammetje dat Veurne met Oostende verbindt. Koksijde. "... hameau pauvre mais curieux". Met tuiniers en vissers, weggestopt tussen de duinen. (Auguin moest er nu eens het wriemelende zomerleven kunnen zien !) Daar wordt met paarden gevestigd, dag en nacht. Sprot en garnalen. "Vie de labeur et de courage, coupée par de longues ivresses et par les fureurs brutales du dimanche" (zuippartijen dus zoals in Heist, cf. Plages belges, I). Op de Hoge Blekker schuilt een doeanier, met een geweer tussen de benen. Hij waakt en organiseert - in noodgevallen - reddingsacties. Het gebeurt dat man en paard aanspoelen.

Oostduinkerke. "... moins qu'un village, moins qu'un hameau. Ce n'est qu'une halte, où déjà perce l'ambition d'une plage. Le microbe balnéaire a germé dans ce coin." (En of het gekiemd heeft !). In 1906 was het volgens R.M. Rilke al te veel "bain de mer" geworden. Zodat de Praagse dichter, die erg de eenzaamheid nodig had, uitroept : "Gott, wo geht die Einsamkeit der Erde hin !".

En dan Nieuwpoort. Is het wel een stad ? "Qui, comme Pompeï et Herculanium ... Furnes était déjà triste. Nieuport sépulcral ... c'est l'oubli ... une nécropole ...". Kerk, halle, belfort, marktplein, oude burgershuizen verliezen hun statig karakter in die menselijke verlatenheid (bevallige tekening van de Langestraat).

Van de zgn. Duvetorre of Tempelierstoren, nl. de Sint-Laurenstoren, waarschijnlijk uit 1281, (E.A., die met onze spelling meestal overhoop ligt, schrijft "Duaventoren"), zegt hij : "tout au loin dans la campagne ..." (tekg.). Ook dat suggereert het desolate aspect van de stad. Nu ligt de povere ruïne en beroemde observatiepost uit 1914-1918, weggemoffeld door de urbanisatie, verscholen in de bocht van de De Roolaan.

Zes sierlijke bruggen die zes sluizen verbinden. Maar er is geen scheepvaart. Een zeldzame boot voert Engelse kolen in de haven aan. In het stadje zelf : verveeling en werkeloosheid. Alleen de verzameling in het stadhuis (toen in de Langestraat) is vermeldenswaard : een veelluik met de legende van St.-Antonius (nu in het Berquinmuseum, stadshalle), de Slag bij Nieuwpoort door L. Morritz (het grote doek door koning Willem I in 1821 aan de stad geschonken hangt nu in de O.L.V.-kerk), portretten van Filips II en zijn vrouw, Elisabeth van Frankrijk, van de aartshertogen Albrecht en Isabella (alle nu ook in de stadshalle).

Nieuwpoort-aan-Zee is een nieuwe teleurstelling. In het Grand Hotel des Bains hebben de gasten "la permission de chasser les lapins dans les dunes". En Auguin aan 't klagen : is er van het rijke verleden van Nieuwpoort, eens stapelplaats van Ieper en getuige van de beroemde veldslag van 2 juli 1600, niets meer over dan een konijnenjacht ? Strand en dijk (fijne tekg.), waar drie stroken voorzien zijn - voor ruiters, rijtuigen en voetgangers - liggen verlaten. Een van de drie hotels heet ook : "Pavillon de la Presse". Ironisch noteert E.A. : "il ne s'y presse personne ..." en voegt erbij : "Heureux lapins !". Zijn conclusie is scherp : "Passer trois heures à Nieuwport, soit ! Y coucher ? Jamais !".

Gelukkig is er in de stad van Jan Turpin ondertussen een en ander verandeerd. Auguin kon niet vermoeden dat Nieuwpoort eerst volledig in de as moest gelegd worden om als een feniks te kunnen herrijzen.

Het gezegend trammetje brengt onze speurende bezoeker naar Lombardsijde : "qui comme tous les hameaux de la côte, rêve de devenir : Bain de mer ...". Het vroegere haventje is uitgestorven na verzanding van de IJzerinham. Levendig gebleven is de verering van het miraculeuze O.L.V.-beeld. De geleerden, zegt onze erudiete reiziger, vragen zich af of hierachter niet de oeroude cultus steekt van de Germaanse godin Nehalania, beschermster der zeelieden (Die schutsgodin werd vereerd o.a. op Walcheren. Aan haar heeft F. Vercnocke een zwierig gedicht gewijd).

Westende. "... pauvre bourgade de 800 habitants, sans ressources, sans essor, sans avenir. Touristes, ne descendez pas pour voir la plage de Westende". (Hij zou nu eens 's zomers langs de dijk moeten wandelen !).

Middelkerke (tekg. van kerk en strand). Hij is er enkele jaren voordien geweest. "... jolie station balnéaire en train de naître et de se développer... j'y ai vu gonfler des mongolfières...". De vooruitgang is duidelijk. Middelkerke ligt nog achter bij Heist "la troisième des grandes digues belges". Maar over tien jaar wordt dat anders. (O tempora ! "la jolie station" heeft sindsdien acht naburige gemeenten opgeslorpt !). Het heeft twee grote troeven : de telegrafische verbinding met Engeland en het therapeutisch instituut voor rachitische kinderen, uit de Brusselse agglomeratie, opgericht met een legaat van 500 000 fr. geschonken door burggraaf Roger de Grimberghe. De aanblik van de arme mormels daar ontroert Auguin.

EDGARD AUGUIN

Le village de Mariakerke en 1890.

Mesdames les « Préposées aux Bains d'Ostende ».

Die instelling, geopend in 1884, stond in de duinen (tekg.) schuin tegenover het huidige Excelsior-hotel, ter hoogte van de bocht waar de tram uit Oostende Middelkerke binnenrijdt. Het was een groot gebouw met een hoofdvleugel van 75 m. lengte, parallel met de dijk, en drie vleugels loodrecht op de eerste. Tussen de binnenmuren uit baksteen en de buitenbekleding uit planken was er een spouw. Het was dus geen "construction, toute en bois" zoals E.A. beweert (p. 21). Rond het geheel liep een hoog ijzeren hekken en om veiligheidsredenen was het speelplein verbonden met het strand door een tunnel.

Dat maritiem hospitaal, gebouwd naar de plannen van Hendrik Beyaert (1823-1894) - bijzonder populair op onze 100 fr.-biljetten - was uitstekend toegerust en beschikte o.m. over een bakkerij, zoetwaterwinning uit de duinen en een vruchtbare groentetuin, ten zuiden van het gesticht aangelegd tegen de Duinenweg. Een aantal Middelkerkenaars waren er tewerkgesteld. Koning Leopold II heeft, samen met prinses Clementine, de instelling bezocht in september 1890.

In het begin van W.O.I. kreeg het hospitaal een Engelse voltrefter van uit zee waardoor de keuken werd vernield. Op bevel van de Duitsers werd het instituut ont-ruimd en verhuisden de 67 kinderen met hun verpleegsters naar Gent (cf. Oostende onder de Duitse Bezetting, Elleboudt-Lefèvre, p. 123). Daarna gebruikten de Duitsers het als Lazarett. Het stond echter bloot aan bombardementen en was op het einde van de oorlog volledig in puin geschoten. De resten werden voorgoed afgebroken.

De groentetuin werd door de Duitsers veranderd in een kerkhof waar in 1914-1918 enkele honderden en in '40-45 een drietal soldaten werden begraven. Tot 1955 werd het kerkhof goed onderhouden. In 1956 werd het afgeschaft en de graven overgebracht naar het Duits Militair kerkhof in Vladslo. Nu ligt de plaats overwoekerd door wilde rozen en onkruid. Als een kleine menhir staat de symbolische granietsteen er nog. Met nog sporen van een ingebeiteld kruis maar zonder de vroegere tekst :

Auf deutscher Wacht am fernen Strand,
Bis zum Tode getreu dem Vaterland.

De meeste inlichtingen betreffende dat instituut en dat kerkhof dank ik aan de heer Carlo Van Troostenberghe uit Middelkerke, die een rijke documentatie bezit.

Auguin trekt verder oostwaarts en merkt foutief op : "Leffinghe et Reversyde (sic), deux écartes de Mariakerke, qui ne méritent pas une mention". (Verdiende de 42m-hoge vuurtoren van Raversijde uit 1894 geen vermelding en heeft hij hier Leffinghe niet verward met Stene ?).

Voor Mariakerke is hij genadiger : "un embryon de plage, il y a dix ans, a déjà aujourd'hui quelque célébrité ..." Het dankt zijn ontwikkeling aan zijn dijk en de nabijheid van Oostende. In 1888 stonden er al 10 badkarren. Nu wel 20 ..." n'en déplaie aux Guides vieillots qui assurent qu'on s'y baigne encore sans costume". (Dat is een allusie op het zgn. "Paradis", d.w.z. het eenzame Maria-kerkse strand vóór de duinen, westwaarts van de huidige Parijsstraat en gehoord door Oostende, waar van omstreeks 1850 tot 1870 het naaktbaden toegelaten was. Cf. O. Vilain, Langs de Oostendse Kateien, 1974, p. 109-115).

Oostende heeft vroeger - zo heeft E.A. horen zeggen - de ontwikkeling van die concurrent willen tegenhouden. Maar Mariakerke zou alleen een bedreiging betekenen was het, in plaats van een vlek van enkele honderden zielen, een stadje van 5.000 of 6.000 inwoners. En hier maakt onze vlijtige toerist een geografische blunder. "Mais Mariakerke-village est à 13 kilomètres de la plage ! Voilà une station balnéaire dont le développement final se fera peut-être longtemps attendre". Een onbegrijpelijke vergissing. Bovendien is hij hier beslist geen profeet geweest en heeft hij de ... gebiedshonger van Oostende onderschat.

Wat is er in Mariakerke veel veranderd op tien jaar tijd, constateert E.A. Naast de stoomtram (1885), nu ook de elektrische tram (1896) en rijke hotels zoals Kursaal, Quitmann (36 kamers), Timmermann (150 kamers) (nu alle ter ziele gegaan of ... gereïncarneerd). Hotelbouwkundig spant Oostende echter de kroon want daar wordt een Ostende Palace Hotel opgetrokken met 635 kamers, de laatste op 27 m. hoogte.

Zoals iedereen is Auguin naar de oude herberg met "la fameuse chambre d'Albert" geweest, waar aartshertogin Isabella haar beruchte eed zou afgelegd hebben (het tekeningetje daarvan geeft een origineel gezicht op de duinen). Maar E.A. is niet zo naïef als E. Bochart in zijn Diction. historique, p. 133-134. Die "aubette" lijkt hem geen 300 jaar oud te zijn. Meer nog : "cette cabane, visiblement réparée au moins quinze fois pour une, me fait redouter une lourde mystification". (Volgens oude Mariakerkenaars zou die herberg gestaan hebben in de Raversijdestraat, ongeveer op de plaats waar later het Plazahotel gebouwd werd - nu vervangen door het flatgebouw L'Orient, zeedijk 173 - maar iets lager, dus links van de helling en tegenover de huidige Meibloempjeslaan. De herberg moet in 1903 afgebroken zijn om de Raversijdestraat te verbreden.)

Van Mariakerke tekent E.A. nog drie andere hoekjes waarvan het dorpsgezicht vooral de aandacht verdient.

Oostende. Onze auteur maakt geen blijde intrede want hij heeft de huurkoets zeven keer verlaten en zeven keer bestegen om van alles te zien. Dat zijn zeven ritten, dus zeven frank. Hij steigert bij dat getal. In aanwezigheid van commissaris Tilkens wordt een compromis gesloten : 4,50 fr.

Eerst logeert E.A. in het hotel Fontaine (Louisastraat, 6) maar stapt dan over naar het bescheidener hotel de la Couronne (Quai de l'Empereur, nu Vindictive-
laan, tussen Christina- en Kapellestraat van waaruit hij de geluiden van treinen en boten hoort. Speurend, snuivend, luisterend gaat hij rond. En gretig beschrijft hij de bedoening op de sloepen en op de kaai. In uiteenlopende kledij : vissers, kalfateraars, sjouwers, zeelieden ... (tekg.). Intens treft hem het zien van de spartelende vis en de doordringende geur van de vismijn. De oesters brengen hem in verrukking. "O les déjeuners joyeux aux parcs de Hazegras, là-bas, près de la porte de Bruges !". Een volle lyrische bladzijde wijdt hij aan de oesterpenietingen van gezicht en smaak. Met "là-bas" bedoelt E.A. heel waarschijnlijk het café-restaurant "Jardin de la Concorde" in de onmiddellijke nabijheid van de oesterparken Vanderheyde, die in 1888 openbaar verkocht werden (cf. R. Halewyck en N. Hostyn, Oostends Oesterboek, 1978, p. 22-23, Pl. nr 1).

En onze toerist varieert zijn genoegens. Op het staketsel haalt hij vol verwachting het zware visnet op. "On augurait une anguille et l'on retire triomphalement ... la carcasse d'un chien mort ...". Maar de zeelucht is er krachtiger dan elders.

Met sympathie vermeldt hij "le Paradis d'Ostende" (nl. het Klein Strand en dus niet te verwarren met het oudere Mariakerkse "Paradis" cf. supra) waar het baden slechts 70 centiemen kost in plaats van één fr. Het gewone volk gaat er naartoe, zonder aanstellerij. Het enige ongerief zijn (selecte) vlooiën die, volgens sommige dokters, dan nog weldoend zijn.

In kunsthistorisch opzicht krijgt onze stad van E.A. geen punten. Buiten zijn dijk en zijn strand heeft Oostende niets te bieden. Het stadhuis : un monument insignifiant. Het theater : une bicoque trop petite pour 500 personnes. De S.S. Pieters- en Pauluskerk (vermits E.A. de fameuze brand niet aanhaalt, moet zijn verblijf in Oostende dateren van vóór augustus 1896) is de enige bezienswaardigheid, en dan nog. Van de 14 schilderijen, opgenomen door E. Bochart in zijn Diction. histor., p. 114, noemt hij slechts : de Aanbidding van het H. Sacrament door Ph. de Champaigne uit Brussel en verder de preekstoel. Het grafmonument van koningin Louise (1859) - sentimenteel beschreven door Bochart, a.w. p. 115 - is volgens

E.A. meer een uiting van nationale vroomheid dan een kunstwerk. Naar mijn smaak kan ik hem niet tegenspreken. Hoewel bevallig in de details mist dat driedelig symbolisch werk van de Herentalse beeldhouwer Ch. Aug. Fraikin (1817-1893) expressieve kracht. Ook architectonisch is er in de stad niets te vinden dat aan haar verleden herinnert.

Merkwaardig is zijn commentaar in verband met "Het Bosje". Auguin moet de vroegere toestand aldaar gekend hebben. "Il y avait là, jadis, de larges fossés toujours pleins d'eau, de grandes futaies ombreuses, des ponts jetés au hasard sur des ruisseaux bordés de hautes herbes et, partout, des oiseaux, des fleurs, des odeurs de cytise. On s'y sentait en pleine campagne, en pleine gaieté, en plein amour".

Nu constateert hij met spijt de teleurgang van "le Bois des Amoureux", zoals die plaats genoemd werd. Vroeger trokken hele families er naartoe en werd daar stevig gevrijd. "Aujourd'hui, plus rien", zegt hij en dat is dan beslist na 7 juni 1892 datum waarop het nieuwe Maria-Hendrikapark officieel opengesteld werd (cf. De Plate, VIII nr 2, febr. 1979, p. 5-6). De naam "Bois de Boulogne" staat hem ook niet aan. En hij concludeert met een erotische ondertoon: "Vandales ! N'avez-vous pas regret d'avoir fait taire les éclats de rire des fraîches flamandes enamourées ? ... Que ne redonnez-vous au Bois joli son nom d'antan ? ... Faites renaître le fouillis de valérianes et de roses trémières où le libre soleil de Teniers se glissait entre les lèvres impatientes des amants ! N'était-ce donc pas assez de violer les solitudes des grandes dunes par un tramway ? Fallait-il encore que vous prissiez leur ombre aux routes, leurs nids aux grands arbres et l'amour aux buissons en fleurs ? ..."

Zeeziekte verafschuwde hij. En zo gaat zijn medelijdende belangstelling naar de zieke maalbootpassagiers. Zijn welsprekendheid vermijdt geen overdrijving. "On débarque. Connaissez-vous spectacle plus pénible que celui de ces éperdus, sans pouls, sans voix, hâves, échevelés, ruisselants, qui, par toutes les issues de l'entrepont, surgissent, emmaillotés dans des plaids à carreaux, comme des cadavres dans leurs suaires". (Er voeren toen natuurlijk nog geen zeeziektewerende Maria-Esmeralda's !)

Oostendes voornaamste badgast is koning Leopold II. Op een hoge duin, ten westen van de stad rijst zijn comfortabel maar sober chalet ontworpen door Engelse ingenieurs. Het hinderende oesterpark in een aanpalende straat (nl. het nu verdwenen deel van de toen tot aan de dijk doorlopende Chaletstraat) werd door de koning aangekocht en wordt vervangen door een paviljoen voor de koningin. Over de straat wordt een brug gebouwd. Op die plaats - westelijk van de huidige Parijsstraat - had inderdaad het oesterpark van Royon-Bettger gelegen - opgericht in 1856 - waaraan het restaurant "Pavillon du Rhin" verbonden was. Na veel peripetieën werden de gronden door koning Leopold aangekocht in 1895 en de parken gedempt in april 1898 - cf. Oostends Oesterboek, p. 39-43, Pl. nr 8).

De koning verdeelt zijn tijd tussen staatszaken en ontspanning : baden, wandelen, fietsen, rondrijden in een koets ... Om zijn vaderlijke waardigheid en zijn grondwettelijke trouw, is hij zeer geliefd, vooral in Oostende dat zijn faam aan hem dankt. En E.A. noteert gevat : "Un dessinateur de beaucoup d'esprit, un belge parisianisé dont les croquis font justement fureur à Ostende comme à Paris - j'ai nommé Mars - a représenté sous la rubrique du "plus fidèle habituel d'Ostende", le roi Léopold II en tenue familière de plage, tel qu'on l'aperçoit, coiffé d'un simple chapeau de paille, sur le sable dont il est l'hôte assidu". (Ieder herinnert zich een magistraal portret van Leopold II door Mars, alias Maurice Bonvoisin, getekend in zijn "La Vie d'Ostende" - cf. mijn bespreking in "De Plate" IX, maart 1980).

Nu naar de hippodrome (tekg) die hij op 15 augustus (1895 ?) bezoekt. Iets prikkelt hem, nl. de disharmonie tussen het mondaine galante gedoe en het oude militaire aspect van het bouwwerk waartegen de renbaan aanleunt - dat bovendien de naam Fort Wellington draagt. Onder dezelfde gewelven moet het donderen van het kanon plaats maken voor het knallen van champagneflessen. En weten de dametjes hier, insisteert E.A., dat Wellington een jonge Enselse 17 jaar aan het lijntje heeft gehouden "et qu'il est mort impénitent et ... chaste ?". Onze ijverige zomergast is hier tweemaal bijzonder slecht ingelicht. In dat zgn. Wellington-Fort, in 1813 begonnen, niet vóór 1855 voltooid en in 1883 verbouwd met kantelen en uitkijktorentjes, hebben wel enkele maanden Franse krijgsgevangenen gezeten (van december 1870 tot maart 1871) maar stonden er nooit kanonnen opgesteld (cf. C. Loontjens, Le Fort Napoléon, 1935, p. 44-45 ; 47-48). Bovendien was de overwinnaar van Waterloo al vóór Napoleons knockout goed en wel gehuwd met Catherine Pakenham, nl. in 1806 - al was het geen gelukkig huwelijk - orakelt de Encycl. Brit.

E.A. die - we weten het al - ook van geschiedenis houdt, herinnert bondig aan enkele episoden uit het bewogen verleden van onze stad. Dat de voorouders van de Vlaamse vissers lange tijd, d.w.z. tot de 11e eeuw, zeeschuimers en bandieten geweest zijn, kan men in het licht van de ingewikkelde geschiedenis van de kustvorming moeilijk staande houden. Hij vermeldt natuurlijk het beroemde beleg, de kortstondige gloriëtijd van de Oostendse Compagnie, de Franse Oorlogen. Tenslotte is Oostende "bombardé par les anglais en 1789 (toen haalde Muscar zijn bravourestuk uit), repris par Napoléon ... (waar heeft E.A. dat gelezen ?).

Dijk, strand en kursaal ! "Tout Ostende est dans ces trois mots." De dijk met zijn luxueuze hotels en pompeuze villa's (tekg.) is het glansstuk van de koningin der badsteden. Nieuwsgierig en geamuseerd bekijkt E.A. de elegante wandelaars. Veel Duitsers en Engelsen. Tussen 16 u. en 17 u., het piekuur, roezemoest het tussen kursaal en hotel du Phare. "La promenade cesse ; l'exposition permanente commence".

Hij neemt ook een zeebad. Leve de badkoetsen die je tot de heupen in het water brengen (2 tek.). Maar je moet je beurt afwachten. Kijk, zijn cabine is bezet. Door jonggetrouwden. Maar als na ruim een half uur de deur opengaat, komt er een Hollander naar buiten die een lange pijp uitklopt. "Ja, goeie klanten mag je niet storen", zegt de gewiekste verhuurder.

Wat 'n gejoel in het verfrissende water. Ook hier beraamt de koketterie haar listen. "Quel notaire a jamais fait conclure aussi vite un mariage qu'un joli maillot ?".

De baders worden beschut door engelbewaarders. De zgn. badmeesters behangen met 'n nummerplaat en getooid met een emmer (tekg. - Mars heeft ze ook zo vereeuwigd in "La Vie d'Ostende") zingen graag, maar vals. De pittoreske badvrouwen, gerimpeld en ernstig (tekg.), "moitié femmes, moitié poissons", spoelen hun cliënten af en wrijven ze droog. Dan gaan ze zitten breien en kletsen bij een kan koffie, tot de volgende klant komt.

E.A. haalt nog een vriendelijke herinnering op aan twee koninklijke badmeesters die jarenlang over het leven van Leopold II gewaakt hebben. En hij tekent ze uit : Michel Leontiers (=Loontjens ?) en Bekaars (?). Wegens de foutieve spelling van hun naam zijn ze moeilijk te identificeren.

De weetgrage wandelaar bestijgt ook de nieuwe vuurtoren, zo onmisbaar op onze gevaarlijke kust ; 57 m. hoog, 287 treden. Uit de glazen kooi schiet het licht door de lenzen 27 mijlen ver. Op de eerste verdieping is er een observatiekamer voor de koning. Boven geniet Auguin van een schitterend vergezicht. "... la minque grouillante ... les barques de pêche serrées le long du quai, comme des oiseaux frileux ; la digue où le kursaal étale, les jambes en l'air, son gros ventre d'hipopotame ... à perte de vue, la dune moutonnante, déployée en gai tapis. Sa flore

luxuriante, tour à tour grise, rose, verte, violacée, diapre de notes furtives et claires les ravins et les blancs éboulis de sable".

Hij bewondert de vuurtorenwachter, de vreemde stylist, met zijn verschrikkelijke verantwoordelijkheid. Van op zijn hoge uitkijkpost loert hij de verraderlijke zee af die daar, tussen de Buitenratel en de Kwintebank, veel verwanten en vrienden heeft verzwolgen.

Auguins laatste aantekeningen betreffen de kursaal (op de grote tekening daarvan, beneden links, twee windmolens). Hier vinden de verwende badgasten alle ontspanningsvormen. De directeur (Brunfaut, tekgr.) is een uiterst druk bezet man die maar één wens heeft : de tijd te vinden om eens een bad te nemen in zee. Van het lagere personeel van de kursaal herinnert E.A. zich het best Michel, de stoelenzetter, nu gepensioneerd. "Grezuez la tête d'un vicaire paroissial en retraite sur le dos d'un ancien gardien de musée, campez le tout sur les jambes d'un vétéran de cavalerie, vous aurez Michel ..."

Geboeid is hij ook door het puik orkest dat een uitgelezen kieskeurig cosmopolitisch publiek tevreden moet stellen. Het staat nu onder de leiding van de heer Rinskopf (tekgr.), opvolger van de populaire en beroemde maëstro Périer (tekgr.), "pendant un quart de siècle, l'entraîn du kursaal, ostendais d'adoption, vrai parisien dans l'âme".

Na een levendige beschrijving van een kinderbal in de kursaal, suggereert Auguin in de laatste bladzijden de verleidelijke sfeer van een dansavond in de grote feestzaal. Hij zelf, sceptische spotter, geraakt in de ban ervan. "Impressions féériques ... douces obsessions de retour ..." waaraan hij zal toegeven. Want onweerstaanbaar lokt Oostende met zijn luxe en zijn vermaken. "... adorables hallucinations de vie, de mouvement, de jeunesse, d'élégance et de beauté souveraine ...".

September. Frisser nachter. Hoge vloed. Russen en Engelsen blijven, maar de kouwelijke Duitsers, Fransen, Zwitsers pakken in.

Vinden we mekaar terug volgend jaar, vraagt onze geestdriftige toerist, Ja, in Blankenberge. Met pen en potlood.

Voor allen die zich een idee willen vormen van het badseizoen tussen De Panne en Oostende, gedurende het laatste decennium van de vorige eeuw, bevat dit tweede deel tal van belangwekkende details. Ze worden verstrekt door een kritische ooggetuige die scherp observeerde en genuanceerd oordeelde.

Dat Auguin hier bijna niets over de Oostendse vissersbevolking mededeelt, ligt wel hoofdzakelijk aan het feit dat hij in Oostende, een stad, veel verder afstond van de vissers dan in Heist, een dorp.

G. RILLIET

EEN PUBLICATIE OVER EMILE BULCKE

Ons bestuurslid, de Heer NORbert HOSTYN verwerkte zijn artikelreeks over kunstschilder Emile BULCKE (vorig jaar in "De Plate" verschenen) tot een 50 bladzijden dikke monografie.

Voorzitter Auguste VAN ISEGHEM schreef het voorwoord.

De uitgave gebeurde in verzorgde fotocopiëdruk, aangevuld met 11 fotobladzijden. De monografie kent een beperkte oplage en wordt te koop gesteld aan de prijs van 400 fr. Ze is enkel te bekomen aan het boekenstalletje van het Heemkundig Museum "De Plate" in het Feest- & Cultuurpaleis.

O.V.

ORGELS IN GROOT-OOSTENDE : HET ORGEL IN DE SINT-JANSKERK

DIT instrument is afkomstig uit de kerk van de Grauwzusters Franciscanessen in de Nonnenstraat I te Roeselare. Daar plaatste Charles Anneessens uit Geraardsbergen in 1891 een orgel. In een klein notaboekje waarin de uitgaven voor de kerk werden aangetekend staat :

"1891 belles orgues Anneessens Grammont	4 650,-
placement, port, etc.	<u>180,-</u>
	4 830,-

Toen de kerk een nieuw orgel kreeg, voorzien met een elektrische motor voor de windvoorziening, kwam het orgel bij de firma Jules Anneessens uit Menen terecht. Dit gebeurde in 1933.

Toen de nieuwe Sint-Janskerk in datzelfde jaar in gebruik werd genomen werden de gezangen in den beginne op een harmonium begeleid. Het orgel dat in juni '33 bij Anneessens werd besteld zou slechts in het voorjaar 1934 klaar komen, ook al was het voor eind 1933 voorzien. In het contract op 10 juni 1933 tussen pastoor Houdmont enerzijds, en Jules Anneessens anderzijds afgesloten staat te lezen dat de "orgelmaker" eerst de nodige herstellingen aan mecaniek en pijpwerk zou doen, en ook dat heel het orgel, vooral het pijpwerk, zou gekuist worden. De orgelbouwer beloofde dat het orgel evengoed zou functioneren als een nieuw. Hij gaf zelfs 5 jaar waarborg tegen alle constructiefouten. De kostprijs : 25 000 frank.

In februari 1934 kreeg het orgel zijn bestemming in de rechterzijbeuk van de kerk. Op 20 februari echter, nog vóór de inhuldiging, schreef de pastoor reeds een brief aan Anneessens waarin hij zich over allerhande tekortkomingen beklaagde : enige pijpen spraken niet aan, de tremelo werkte te traag enz. Op 22.2.1934 schreef Anneessens terug met o.a. de volgende bedenking : "Aan het beste orgel kan men altijd iets afkeuren als men wil, een echte kenner weet dit wel : daarbij U weet toch dat het geen nieuw orgel is, en ik mag U verzekeren dat het nu veel beter speelt dan het eens gespeeld heeft in Rousselaere". De orgelbouwer beloofde niettemin aan een en ander te verhelpen, daar waar het mogelijk was. Op 30.4.1934 ontving Jules Anneessens 27 000 frank "voor het leveren en plaatsen van een occasie-orgel voorzien van nieuwen motor", over de inhuldiging, eventueel inspelning van het instrument vonden we geen gegevens.

Hier dan een beschrijving van het instrument :

Dispositie :

Manuaal I C - g''' 56toetsen Hoofdwerk

Bourdon 16
Bourdon 8
Montre 8
Viole de gambe 98
Prestant 4
Doublette 2

Manuaal II C - g''' 56 toetsen Reciet

Bourdon 8
Salicional 8
Voix Céleste 8
Flûte écho 4
Nazard 2 2/3
Trompette 8

Pedaal C - d' 27 toetsen

Sousbasse 16
Basse 8

Koppels die met de voet kunnen aangehaakt worden :
Klavier I aan Pedaal
Klavier II aan Pedaal
Klavier II aan I
Verder is er nog een tremolo en een zweltrede ;

Register- en Klaviertractuur zijn mechanisch.

De oude neo-gotische eikenkast van het orgelmeubel werd tot sacristiemeubel verwerkt. Het orgel staat nu in een stijlloze mahoniehouten orgelkast, "wat beter past bij de stijl van de kerk en de kleur van koor- en muurbekleding".
(zie "Geschiedenis van de Sint-Jansparochie te Oostende" 1944-1974 door E. Deschep-
per en G. Moerman)

Op het orgelmeubel prijken nog twee psalmverzen :

Laudate Pueri Dominum en Laudate Nomen Domini (Ps CXII)

Het orgel is gesigneerd : Jules Anneessens-Tanghe
Leverancier van Zijne Heiligheidden Paus
-Meenen-

Algemeen kunnen we zeggen dat het orgel in slechte staat verkeert ; het orgelmeubel is aangetast door houtworm.

R. HOSTYN

EEN OUDE VRAAG EINDELIJK BEANTWOORD

In "De Plate" van december 1972 werd om meer gegevens gevraagd betreffende 3 grote beelden die rond 1900 de voorgevel van een huis op de hoek van de Torhoutsesteenweg en de Koninginnelaan sierden. Het eerste stelde Karel de Stoute voor, het tweede Jacob Van Artevelde en van het derde wist de vraagsteller niets meer af.
Onlangs nu, keek ik bij de Oostendse kunstschilder Jozef SEYNAEVE een fotoalbum in, en daarin zag ik iets dat me een belletje deed rinkelen : een foto namelijk, waarop we twee beeldhouwers in lange witte voorschoot zien poseren in een atelier. In dat atelier zien we o.m. van die fantastische dolfijnen, die destijds graag in architectuur verwerkt werden, maar ook een groot beeld dat luidens een opschrift op de sokkel niemand minder dan ... "Charles le Téméraire" (Karel de Stoute) voorstelt. Op de sokkel van dat beeld lezen we verder ook nog :

ATELIER DE SCULPTURE

BH. MOUTON

OSTENDE

BH. MOUTON staat voor Balthasar MOUTON, een beeldhouwer die in de Belle-Epoque zijn atelier te Oostende inrichtte, aangetrokken wellicht door de vele opdrachten die de bouwwoede alhier teweegbracht. Over deze beeldhouwer hebben we voorlopig niet meer gegevens. De ene beeldhouwer op de foto is dus Balthasar MOUTON, de andere is diens practicien Emile SEYNAEVE, een verwant van Jozef SEYNAEVE die volgens deze laatste ook beeldhouwerk aan het Hôtel Osborne & de H. Hartkerk had uitgevoerd. Een andere verwant was Henri SEYNAEVE uit Eernegem, die beeldhouwerk zou hebben uitgevoerd in de Dominikanenkerk.

18. LE BON (deel 3 en slot)

Een speciaal kapittel bij LE BON is diens bijdrage tot de Oostendse prentkaarten- en andere fotosouvenirindustrie.

LE BON was een der grootste pioniers van de Oostendse prentkaart. En inderdaad, bij elke verzamelaar van Oostendse prentkaarten vertegenwoordigt hij vaste waarden. Omer VILAIN gaf u reeds een voorsmaakje in zijn baanbrekende studie "Uitgevers van Oostendse Prentkaarten" (Ostendiana III, 1978, p. 106). Hij schreef toen o.m. : "... belangrijke uitgaven wegens de talrijke vissers- en strandberoepen die in deze prenten opgenomen werden". Dat kunnen we ten volle beamen : de lens van LE BON legde het mondaine en het volkse Oostende van de periode 1895-1920 voor eeuwig vast. Een onuitputtelijke informatiebron voor een betere kennis van onze geliefde stad tijdens haar glorie-tijd.

Niet zonder reden kunnen we LE BON de ANTONY van het vóóroorlogs tijdperk betitelen.

Een idee van het massale debiet aan prentkaarten allerhande in LE BON's bazar in de Vlaanderenstraat 44, biedt u de prentkaart afgedrukt op p. 80/93 van ons tijdschrift (ca. 1905). Uiteraard is het onbegonnen werk hier alles te willen opnoemen.

Insiders weten trouwens dat onze vriend en Ostendiana-verzamelaar André VAN CAILLIE werkt aan zo'n compleet mogelijke catalogus van Oostendse prentkaarten. En we laten die taak dan ook graag aan hem over. Toch vermelden we enige merkwaardige exemplaren en reeksen :

- een prentkaart met pittige baadsters voor een zeedecor (studioopname) in of voor 1900
- Le Bon edit. Ostende N° 33
Ostende-Les Bains (bijgekleurd)
- Le Bon Editeur Ostende
48. Ostende Les Bains
- Le Bon Editeur, Ostende
79. Ostende. Bains à marée basse
(gereproduceerd t.o.v. p. 112 in "Ostendiana III"/ dezelfde cliché werd eerder gebruikt voor prentkaarten met schrijfruimte op de voorzijde)
- Le Bon Editeur
86. Ostende. Salle de Yeux Kursaal
(vóór 1907)
- een interessante reeks met "Laitières Flamandes"
- een reeks met telkens een pittoresk stadsgezicht, verwerkt in een montage met telkens een figuur in folkloristische klederdracht op het voorplan, bv. :
137-Ostende-Le Bain
136-Ostende-La Plage
138-Ostende-Quai de Pêcheurs

Geliefd waren ook de panoramakaarten van respectabele afmetingen. Ook deze duiken zo nu en dan nog eens op tijdens veilingen en ruilbeurzen.

Het is trouwens op zo'n grote foto en op de afgescheurde helft van een tweede dat we het relaas over LEBON vonden, geschreven door Gaston LE BON (zie p. 80/92).

We noemen er enkele op :

- 15 Ostende-Tir aux Pigeons
- 21 Ostende - Dunes - Châlet - Plage
- 33 Ostende - Kursaal
- 151 Ostende - Digue Est
- Ostende - Châlet - Plage - Hôtels

Bezitters van Y. VYNCKE's "Oostende in oude prentkaarten" vinden er LE BON-kaarten terug op de nrs. 64 (Leopoldpark), 100 (Strandscène met Leopold II) en 146.

(Met dank aan ons medelid, de Heer PARMENTIER voor enkele bijkomende gegevens betreffende de LE BON's).

19. CESAR MITKIEWICZ & CIE

Data zijn ons niet gekend, maar alleszins een der allereerste fotografen te Oostende.

Hij had zijn zaak in de Nieuwstraat 9 te Brussel en een bijhuis in het Hôtel de Flandre (Vlaanderenstraat, Oostende).

MITKIEWICZ had ook een fotografie-kabine op het Kleine Strand. Een foto daarvan vindt u op p. 80/24 van ons tijdschrift.

Op de achterzijde van een portretfoto vonden we volgende tekst :

CESAR MITKIEWICZ & CIE
PHOTOGRAPHES
9 RUE NEUVE 9
BRUXELLES
SUCCURSALE A OSTENDE
HOTEL DE FLANDRE

20. JEAN RZETKOWSKI

Had zijn zaak in de Vlaanderenstraat 17

21. GASTON TEIRLYNCK

Had zijn zaak op de Nieuwpoortse Steenweg, 86
Vooral gezins-portretfoto's, niet al te goed verzorgd

22. TER BRUGGEN

Veldstraat 17 (nu Jules Peurquaetstraat)

"De Plate" bezit van hem een foto, 3 vrouwen bij een stootkar waarop een man was goed voorstellend.

23. PROSPER VAN HOVE

Karel Janssenslaan, 7

"De Plate" bezit van hem een "Rekruten van de klas 1914 aan het station te Oostende" (september 1914).

24. Mevrouw Léon VAN LANDSCHOOT

Werkzaam vóór 1914, zeker omstreeks 1908

Was gevestigd in de Sint-Petersburgstraat 35 (nu Léon Spilliaertstraat).

Het Oostends Stadsarchief bezit een portretfoto uit dit atelier.

Op het kartonsupport is in gouden letters gedrukt :

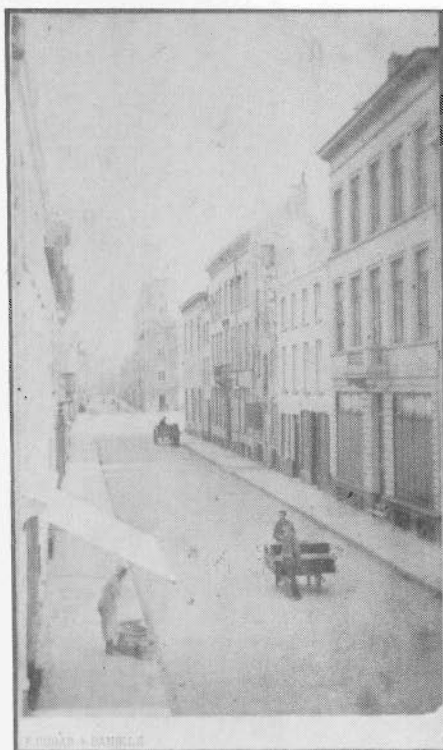
EPSE, L. VAN LANDSCHOOT
OSTENDE
RUE ST. PETERSBOURG, 35

25. YERNA

Louisastraat, 6

Wellicht omstreeks 1860 of vroeger reeds.

OOSTENDSE FOTOGRAFEN

E. DUBAR & DANIELS
de Louisastraat in 1867

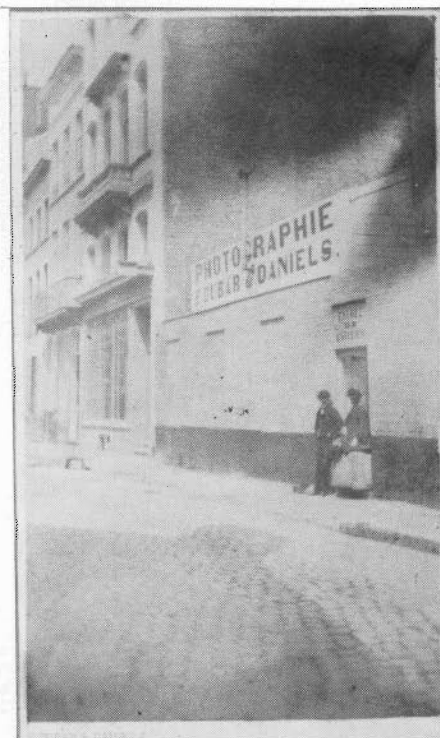

FOTO-ATELIER
E. Dubar & Daniels
in de Louisastraat - 1867

EDOUARD DUBAR
op latere leeftijd

LE BON
Photo timbre

SUSTAVE BURVENICH
Kleine garnalenvangster
voor staketseldecor

We kennen van het huis YERNA enkele portretfoto's op kartonsupport (10,6 x 6,3 cm)

Teksten voorkomend op de achterkanten :

- YERNA PHOTOGRAPHE OSTENDE
- YERNA PHOTOGRAPHE 6 RUE LOUISE OSTENDE

Op de foto's die we te zien kregen kwamen volgende requisieten voor : een stuk gecanneleerde zuil dienstig als armsteun, of met een "anfeke" siervaas op, een ballustrade, een geschilderd parklandschap als decor.

X X X X X

AANVULLINGEN BIJ DUBAR & DANIELS (p. 80/23).

Enig zoekwerk in de registers van de Burgelijke Stand bracht méér gegevens over DUBAR aan het licht.

Hij werd als Edouard-Julien-Joseph DUBAR geboren te Oostende op 2 augustus 1803 als zoon van Ignace-Vincent-Joseph DUBAR & Thérèse-Amélie ROSELT.

Ignace was chirurg te Oostende en is de auteur van de "Ostéographie de la Baleine échouée à l'est du port d'Ostende le 4 novembre 1827" (Brussel, 1828).

Edouard huwde Thérèse RACKMANN.

Op 1 mei 1826 werd hun dochter Adèle-Thérèse DUBAR te Oostende geboren.

Edouard DUBAR overleed te Oostende op 27 mei 1879. Zijn adres was toen Kapellestraat 29.

Adèle DUBAR huwde Joseph-Philippe DANIELS.

Het is deze man die samen met Edouard DUBAR de drukkerij, de souvenirwinkel en het fotoatelier uitbaatte. In 1867 onder de naam "E. DUBAR & DANIELS". Enkele jaren later "J. DANIELS-DUBAR".

Adèle DUBAR overleed te Oostende op 20 april 1917.

Joseph & Adèle DANIELS-DUBAR waren de grootouders van de architect André DANIELS.

Van Adouard DUBAR, die we zonder twijfel kunnen vereenzelvigen met een der eerste leermeesters van James ENSOR, bezit het Oostends Stadsarchief een door hemzelf bijgekleurde portretfoto.

Van de firma vond ik tot nu toe drie verschillende kartonsupports terug (10,5 x 6 cm), met firmanaam op de achterzijde.

Omstreeks 1867 :

E. DUBAR & DANIELS
PHOTOGRAPHES
3, RUE DE LA CHAPELLE, 3
OSTENDE

later :

DANIELS - DUBAR
PHOTOGRAPHE
3, RUE DE LA CHAPELLE, 3
OSTENDE

nog later :

DANIELS - DUBAR
PHOTOGRAPHE
25, RUE DE LA CHAPELLE, 25
OSTENDE

X X X X X

Daarmee bereikten we voorlopig het slot van ons overzicht. Indien er aanvullingen mochten binnenlopen (wat we ten zeerste hopen), komen we op de fotografen van voor 1914 zeker nog terug. We eindigen met een oproep, speciaal tot de oudere Oostendenaars :

Weet u nog bijzonderheden over genoemde fotografen ? Speel ze ons door, of liever nog, neem zelf de pen ter hand. Hebt u nog foto's van hen in een vergeten schoendoos op uw zolder ??? Schenk ze aan uw kring !!!
Wellicht komen we binnen enkele jaren terug met een vervolg over de fotografen van de tussenoorlogse periode.

TENTOONSTELLING "FOTOGRAFIE VOOR 1914 TE OOSTENDE"

Nu we aan het einde van deze reeks over de vroege Oostendse fotografie gekomen zijn, is het moment aangetroken om bij middel van een kleine tentoonstelling de hele zaak nog een visueel voor te stellen.

Een paar vitrines in het Heemkundig Museum worden speciaal geledigd en gevuld met allerlei documenten betreffende de vroege Oostendse fotografie. Deze tentoonstelling is te zien van oktober tot december, telkens op zaterdagmorgen van 10 tot 12. Zeker een reden om uw bezoek aan uw museum te hernieuwen !!!

Norbert HOSTYN

BRIEF AAN "DE PLATE"

Bij het lezen van één van de laatste nummers van de Plate, is mij een licht opgegaan bij het lezen van de naam van het schoolschip : "Comte de Smet de Naeyer". Als kind is het verhaal mij verteld in ± 1961 en ± 1965. Eerst door een broer (Kloosterbroeder in Eeklo) van een opvarende en later door de vrouw van de opvarende zelf !). Het volgende is mij voor altijd in het geheugen gegrift : "Ik (de opvarende) heb het lek gezien. Het was een MOOI ROND gat". Waaruit de Broeder besloot : "Hier is duidelijk sprake van sabotage, zodanig gemaakt dat alleen bij hoge zee het lek ontstond". Zijn vrouw vertelde ook nog : "Ik weet dat er naijver was tussen de kapiteins". Mijn gesprekken hierover met oudere mensen liep altijd uit op een terughoudendheid of : "Ja ja, daar was iets niet pluis". Er over oordelen kan ik niet : mijn geboortjaar is 1950 !

De naam van de opvarende is mij spijtig genoeg ontgaan. Na zijn dood is zijn weduwe na enige jaren hertrouwd met Florent Standaert (broer van mijn grootvader de schilder Hektor Standaert). Samen hebben ze een garage uitgebaat waar nu de magazijnen van Caluwaerts zijn. Mijn groottantes naam was Sylvie De Clippel.

De opvarende en zijn broer waren wezen. De ene is zeeman geworden en heeft als volwassene de ramp overleefd, de andere is in het klooster getreden. Hij gaf les te Eeklo. Wegens het ontbreken van een onderwijzersdiploma mocht hij bij het uitvoeren van het schoolpakt geen les meer geven. Bij het jaarlijks bezoek op Pasen sprak de familie hem aan met "Broeder Prosper". Tijdens de oorlog was hij brancardier en werd hij omvergereden door een Amerikaanse tank. Hiervoor heeft hij (= de Orde) een fikse vergoeding getrokken. Op hoge leeftijd begon zijn oude wonde (achter het oor ?) hem last te berokkenen en heeft zo zijn dood versneld.

Om te eindigen zou ik graag tot de leden een kleine oproep doen over het maken van foto's en dia's over Oostende. Ik zou hen willen vragen, die over een fototoestel beschikken (U weet het, in Oostende wordt zeer veel afgebroken of verandert het stadsbeeld heel vlug ; volgend jaar misschien nieuwe trams) : Fotografeer wat er zal verdwijnen ! Allemaal samen kunnen we een beetje de onvolprezen Antony nadoen !

R. STANDAERT

REKENINGNUMMERS "DE PLATE" V.Z.W. Oostende

We brengen nog eens de rekeningnummers van onze Kring in herinnering :
750-9109554-54 en 384-0051822-11

Recente bibliografie van en over de geschiedenis van Oostende en kuststreek.

Uit de "Bibliografie van de geschiedenis van België, 1978" samengesteld onder de leiding van Romain van Eenoo en telkenjare gepubliceerd in het "Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis" (LVII, 1979, 4, blz. 935-1035) blijkt, dat andermaal wetenschappelijke studies over het Oostendse gewest en de kuststreek in het algemeen schaars zijn. Ditmaal werden noch index, noch artikels uit ons tijdschrift "De Plate" van 1978 opgenomen ! ...

Wij hebben voor onze belangstellende lezers ijverig en aandachtig genoteerd wat wel voorhanden is in deze, gewild beperkte, bibliografie. "Ostendiana III" werd toch geëxcerpeerd, getuige opname van het artikel van W.P. Blockmans, "Voor wijn en vis : de politieke rol van de Vlaamse kustplaatsen aan de vooravond van de nieuwe tijden", in : "Ostendiana, III", 1978, pp. 119-134. Ook een andere uitgave van de V.V.F. komt aan bod : het boek van R. Vancraeynest, "Volkstelling 1748, Jabbeke, Keiem, Koolkerke, Leke, Vlissegem, Wenduine. Roger de Peuter hield een lezing over "De Compagnie de la pêche des baleines" te Oostende (1727-1734)."

Een poging tot economisch herstel in het begin van het bewind der Oostenrijkse Habsburgers", gepubliceerd in de Handelingen van de "Fédération d'Histoire et d'Archéologie de Belgique", 44ste Congres gehouden te Koei in 1976, blz. 227. Eveneens bemerken wij Richard Verbancks, "Rond de forten van Oostende (Bredene, Ter Cuere, 1978, 28 p.)" ; Maurice L. Sebrechts "De Oostendse kaper Michiel Mansvelt en zijn familie" en Daniël Farasyns "Het Mijneplein te Oostende", afgedrukt in Ostendiana III, 1978, respectievelijk op blz. 17-40 en op blz. 41-60. Eveneens in Ostendiana III : J. Coopman, "Het Godshuis "De Drie Koningen"" (blz. 61-80) ; Paul Vandewalle, "Oostende 1604-1645 (ibidem, blz. 81-95)" ; Walter Debrock, "François Carpentier, Oostendse kaper" (ibidem, blz. 147-158) ; L. Dankieux, "De vernieuwing van de magistratuur van Oostende in 1788" (ibidem, blz. 167-176). Urbain Naert gaf in eigen beheer zijn studie over "Baron August de Maere d'Aertrycke, vader van Brugge-Zeehaven" uit de Eernegem (149 blz.) in 1977. Robert Demaegdt gaf, eveneens in eigen beheer, "De bevolking van Leffinge in 1814" in het daglicht (30 blz.). D. Dalle werkte over het "Toerisme te De Panne voor wereldoorlog I", in : De Gidsenkring, XVI, 1978, blz. 3-20. De Dienst voor Cultuur van de Provincie West-Vlaanderen stuurde aan alle gemeenten een vragenlijst voor een inventaris op in 1977 (55 blz.) : "De landelijke gemeente 1944-1976". Ook de studie van Raoul Halewijck en Norbert Hostyn, "Oostends oesterboek. Historiek van de Oostendse oesterteelt vanaf de 18de eeuw tot op heden" (Oostende, De Plate, 1978, 68 blz.) kreeg een nummer. A. De Vos behandelde "De Marine Academie : 40 jaar maritiem-wetenschappelijk onderzoek" (Antwerpen, Marine Academie, 1977, 8 p.). Norbert Hostyn bestudeerde "De Oostendse Periode van Antoine Dujardin, architect", afgedrukt in de "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis "Société d'Emulation" te Brugge", CXIV, 1977, 3-4, pp. 389-396. Tot slot nog twee artikels uit Ostendiana III : O. Vilain, "Uitgevers van Oostendse prentkaarten (ibidem, pp. 96-117)" en Luc François, "Jean Baptiste Serruys : een orangistische stem in het Nationaal Congres (1830-1831) (ibidem, pp. 159-165)."

E. SMISSAERT

Marie-Christine van Oostenrijk

Velen onder u kennen wel de "Christinastraat" te Oostende. Dat deze straat haar naam dankt aan een dochter van Keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk en zuster van Keizer Jozef II, is al minder bekend. In 1979 werd haar een studie gewijd door E. Van Impe, "Marie-Christine van Oostenrijk, Gouvernante-Generaal van de Zuidelijke Nederlanden 1781-1789 ; 1790-1792", uitgegeven te Kortrijk-Heule door U.G.A. (202 bladzijden, in de reeks "Standen en Landen", nummer 77).

E.S.

In de archieven van onze kring berusten een klein aantal concertprogramma's van het Kursaal. Ze stammen uit de jaren 1865-1872, de periode van het EERSTE KURSAAL dus. Het waren geen luxueuze programmaboekjes, maar pretentieloze foldertjes in wit of gekleurd papier (1). Er werden zowel door het huis-symphonieorkest als door harmonieorkesten (enkel kopers & houtblazers) concerten gegeven.

We drukken hieronder deze programma's af. Ons inziens is dit niet zonder belang : ze geven ons immers een goed inzicht van wat er in die tijd "populaire klassiek" was. Let meteen op de diversiteit van de 19e eeuwse muziekprogramma's en ook op het hoge aantal langvergeten toondichters !

- Het Concert-Harmonie van 28 augustus 1865 werd gedirigeerd door de Heer VAN GRONINGEN. Het begon om 7 uur en bevatte :

1. Marche militaire (anoniem ; door VAN GRONINGEN zelf ??)
2. Béatrix di Fenda-ouverture BELLINI
3. Ernani, mélange VERDI
4. Scène et air de Judith CONCONE
5. La Cascade. Valse STRAUSS
6. Jérusalem. Fantaisie VERDI

- Programma van het "Concert-Symphonie" o.l.v. de Heer MERCK, op woensdag 12 september 1866 :

1. Etterbeek. Pas redoublé MERCK
2. Ouverture du Lac des Fées AUBER
3. Polka des Halles MERCK
4. Fantaisie n° 2 sur Faust GOUNOD
5. Ouverture du Cheval de Bronze AUBER
6. Pepita. Polka Mazurka MERCK
7. FANTAISIE SUR ORPHEE AUX ENFERS, arr. MERCK

- Het "Concert - Harmonie" van 13 september 1866 werd gedirigeerd door MEISSNER, de "chef de musique" van het 7e Linierregiment.

1. Pas redoublé sur Roland à Roncevaux MEISSNER
2. Ouverture du Caïd THOMAS
3. Les Echos d'Allemagne Pot-pourri MEISSNER
4. La Course en traîneaux. Valse BOUSQUET
5. Ouverture de Sémiramis ROSSINI
6. Charivari Musical N° 4 ZULEHNER
7. Pour et Contre Polka MEISSNER

SINGELEEE

Vanaf 1867 af vinden we Jean-Baptiste SINGELEEE als dirigent van het Kursaalorkest. SINGELEEE werd op 25 september 1812 te Brussel geboren en overleed te Oostende op 29 september 1875. Hij was een vioolvirtuoos, en had veel nu vergeten vioolmuziek, concerti en fantasieën op toen geliefde operamuziek op zijn compositorisch actief staan. Alvorens hij te Oostende kwam werken, was hij dirigent geweest bij de Brusselse Munt en bij theaters te Gent en Antwerpen. In zijn programmakeuze legde SINGELEEE nog steeds de nadruk op gemakkelijke ontspanningsmuziek. Pas met PERIER en RINSKOPF zou daar drastisch verandering in komen. Bekijken we ook eens wat programma's uit de "SINGELEEE-PERIODE" :

- (1867) Programme du concert-symphonie donné au Kursaal par le Corps de Musique sous la direction de M. J.B. SINGELEEE, le lundi 2 septembre, à 7 heures :

1. Lohengrin. Grande marche WAGNER
2. Haydée. Ouverture AUBER
3. Miacara. Polka Mazurka FAUST
4. Don Carlos, Fantaisie VERDI
5. Le Voyage en Chine Ouverture BAZIN
6. Air Varié pour orchestre DEMERSEMAN
7. Les Huguenots fantaisie SINGELEE

- Programme du Concert-Symphonie donné au Kursaal par le Corps de Musique, sous la direction de M. J.B. SINGELEE, Samedi 22 août 1868 à 7 heures

1. Klagenfurter. Marche DOPPLER
2. Sémiramis. Ouverture ROSSINI
3. Silesia. Polka RILSE
4. Air varié pour orchestre DEMERSSMAN
(met solo's door DENHAENE, VAN DER AA, WILLAME en GIROUX)
5. Le Beau Danube Bleu. Valse STRAUSS
6. Le Pardon de Ploermel, fantaisie SINGELEE
7. Waffnbrüder. Galop MAHR.

- Programme du Concert-Symphonie donné au Kursaal par l'Orchestre sous la direction de Mr. J.B. SINGELEE

Lundi 17 Juillet 1871 à 7 heures du soir.

1. Jubiläums Marche RILSE
2. Obéron Ouverture WEBER
3. Fürstentsteiner Polka-Mazurka ZIKOFF
4. Une fête à Aranjuez. Fantaisie espagnole avec solo de violon par M. MAUHIN
DEMERSEMAN
5. Die Prager. Valse GUNG'L
6. Les Huguenots. Fantaisie. Solistes M. DUHEM, Professeur au Conservatoire Royal
de Bruxelles et Mr. VAN DER AA SINGELEE
7. Windsbraut. Galop PARLOW

- idem. Vrijdag 23 juli 1869 :

1. Un ballo Maschera. Quadrille VERDI
2. Kriegs-Marsch aus Athalia MENDELSSOHN
3. Le siège de Corinthe. Fantaisie SINGELEE
4. Mignon. Polka FAUST
5. Der Praetendent. Ouverture KUKEN
6. Le Beau Danube Bleu. Valse STRAUSS
7. Lucrece Borgia. Fantaisie COEN

- idem. Woensdag 18 augustus 1869

1. Deutscher Kriger. Marsche STRAUSS
2. La Dame Blanche. Ouverture BOIELDIEU
3. Mignon. Polka FAUST
4. La Favorite. Fantaisie DUNKLER
5. Stabat Mater (n° 2) ROSSINI
6. Die Publicisten. Valse STRAUSS
7. Revue Musicale HAM

Noten :

1. Tot in 1867 gedrukt bij Ad. WAHLEN-FIERLANTS, de directeur van "La Flandre Maritime" en Bestuurssecretaris van het Kursaal (Christinastraat 6) ; Van 1868 af bij DAVELUY. Meer gegevens over de componisten en hun vernoemde werken vindt de geïnteresseerde lezer in gespecialiseerde naslagwerken, bv. de muziekencyclopedie van GROVES.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

Universitaire proefschriften over Oostende en de kuststreek

In het "Verslag over de toestand van de Universiteit Gent gedurende het Academiejaar 1978-1979", verschenen in 1980, hebben wij enkele thesissen van studenten van de Rijksuniversiteit opgemerkt. Allereerst het proefschrift van John Devos (Oostende), De vissers te Oostende : 1870-1889. Grondlijnen voor de studie van hun Gemeenschap". Verder Jan Parmentier (Sint-Niklaas), De Oostendse handel op de Arabische Zee en Voor-Indië (1714-1735), en Erwin Rombaut (Oostende), Studie van de demografische en sociaal-economische componenten van een Plattelandsstreek. Het Arrondissement Oostende van 1800 tot 1830. Henri Bouillon (Knokke) bestudeerde leven en werken van "Dr. Eugeen van Oya". Paul Soete (Oostende) vergeleek de "Interferentieverschijnselen in het An van Oostendse dialectsprekers". Elsje Casier (Oostende) had het over "Koekelare, een historisch-geografische benadering aan de hand van een landboek", Hans Dufourmont (Kortrijk) over het "Eolisch transport en golfwerking bij de strandevolatie te Oost-Duinkerke". Anne-Marie D'Hondt (Sint-Niklaas) maakte een "Vegetatieanalyse van enkele duinpannen gelegen aan de Belgische Westkust". Luc Toye (Kortrijk) handelde "Over een nieuw betonneringsvaartuig voor het Bestuur van het Zeewezen te Oostende". Gina Fichet (Oostende) onderzocht "De economische betekenis van de luchthaven van Oostende". Géén enkele publikatie van het Onderwijzend en het Wetenschappelijk Personeel van de Rijksuniversiteit Gent handelt expliciet over onze stad en streek. Dit is eveneens het geval voor de reeks "Bibliographia Academica" (XIV, 1969-1975, deel A : Groep der Humane Wetenschappen) (Leuven, Universitaire Pers, 1980) die, sedert 1834, de bibliografieën uitgeeft van het academisch en wetenschappelijk personeel van de Leuvense Katholieke Universiteit ... Proefschriften van studenten van de K.U. Leuven worden, gezien het grote aantal, nergens in druk opgesomd, voor zover althans ik hier weet van heb !

Emiel SMISSAERT

Gaston Duribreux en zijn oorlogsthematiek

Na 1945 gaat de grootste aandacht bij de Nederlandse prozaschrijvers naar de recente gebeurtenissen van de tweede wereldoorlog. De eerste wereldoorlog verdwijnt praktisch totaal uit de literatuur. Gaston Duribreux (°Oostende 28 mei 1903), romancier en novelist, grijpt nog regelmatig terug naar het eerste grote wereldconflict en zijn nasleep. In een essay over "De Eerste Wereldoorlog als thema in het Vlaams verhalend proza" (Brussel, 1969), blz. 53-57, is H. Van Hoecke van oordeel dat G. Duribreux "(...) in de Vlaamse oorlogsliteratuur een eigenaardige figuur is" en durft hem, wat de tweede wereldoorlog betreft, "een centrale, zoniet de centrale figuur" noemen. H. Van Hoecke : "Het eigene ligt hierin dat hij één der zeldzamen is die de twee wereldoorlogen scherp met mekaar heeft geconfronteerd, en die kennelijk ermee begaan is het verband te vinden tussen beide. (...) Twee van zijn romans "De grote Hemme" (1950) en "Het wrede Spel" (1960) brengen het relaas over de thuisfrontbelevissen tijdens de eerste wereldoorlog. (...) Een derde roman, de sleutelroman voor zijn ganse oeuvre, is "De zure Druiven" (1952), die zich afspeelt tijdens de tweede wereldoorlog, hoewel het precies in deze roman is dat de connecties met de eerste oorlog worden gelegd". De essayist bespreekt en vergelijkt kort Duribreux' drie romans en looft de figuur van de ten onrechte miskende schrijver, die zijn verhalen situeert onder de bevolking van zijn geboortestad Oostende en streek : zeelieden, boeren, handelaars, soldaten, de jeugd. Twee onuitgegeven licentiaatsverhandelingen bestuderen Duribreux' verdienstelijk werk. Georges Ingels ontleedde "Het oeuvre van Gaston Duribreux" (Brussel, 1968) en Marie-Joseph Deknudt besprak het thema van "De zee bij Gaston Duribreux" (Leuven, 1970).

E. SMISSAERT

In mijn bijdragen kwam de Oostendse "Cercle des Beaux-Arts" reeds herhaalde malen ter sprake (1). Op donderdag 12 juli 1894 was Auguste MUSIN aanwezig bij de opening van het eerste Salon dat door de "Cercle" werd ingericht in een paviljoen nabij het Kursaal. Nog andere exposanten waren op de opening aanwezig : HERBO, BELLIS, COPPENS, LAGAE, CASSIERS, BOUDRY, MARCETTE, ENSOR ... Criticus E. MATHY noemde hem in "La Saison d'Ostende" en in "L'Echo d'Ostende" : "... Fils d'une des gloires Ostendaises, digne héritier du pinceau paternel, et qui ne compte plus ses succes en France et surtout en Angleterre".

Ook in 1895 was Auguste present bij de opening van het Oostendse kunstsalon (24 juli) en op het banket dat nadien doorging in het "Hôtel Moderne". De stad kocht dat jaar voor 2 000 fr. zijn tentoongesteld schilderij "Storm op de Noordzee" (2). Het verdween in de brand die anno 1940 het Stadhuis vernietigde.

In 1900 zou Auguste MUSIN opnieuw te Oostende exposeren, en wel met Pinksteren in het Stedelijk Museum. Er waren toen ook werken van Emile BULCKE, Félix BUELENS, Oscar HALLE en Emile SPILLIAERT te zien. MUSIN toonde er een "Maas te Dordrecht" (3).

Nadien verliezen we Auguste MUSIN een beetje uit het oog. Hij en zijn soortgenoten werden traag maar zeker verdrongen door jongere generaties hemelbestormers : een "reus" als ENSOR was tenslotte maar 8 jaar jonger dan Auguste MUSIN ! Maar wat een onoverbrugbare kloof tussen beider opvattingen en levenswijze !!!

Auguste MUSIN overleed te Brussel in 1920. Met hem ging een der laatste vertegenwoordigers van de Belgische 19de eeuwse marineschilderkunst heen, een waardig vertegenwoordiger van een traditie gestart door Louis VERBOECKHOVEN, Henri LEHON, Aimé SCHAEF, Egide LINNIG en Auguste's eigen vader (4).

In 1924 werd de inboedel van zijn atelier onder de veilingshamer gebracht : 230 werken van hemzelf en 160 van zijn vader.

Zo'n gebeurtenis zou nu een veiling van universele betekenis zijn, toen was het niet meer dan een stil fait-divers.

Auguste MUSIN was een van die talloze kunstschilders die resoluut voor een "commerciële specialisatie" kozen. Zijn domein was dat van de marine, getrouw in de voetsporen van zijn vader. MUSIN schilderde zijn marines aan de lopende band, zoals de PORTIELJES hun notarisinterieurs en vissersinterieurs, of een CROEGAERT zijn lekkerbekkende kardinalen, rood als kreeften.

Zijn successen waren enorm, vooral bij het rijke reactionnair-burgerlijke amateurspubliek. Deze successen zijn weerspiegeld in de talloze onderscheidingen die Auguste MUSIN tijdens de vele officiële Salons te beurt vielen. Ziehier zijn indrukwekkend palmares :

Antwerpen 1885, goud te Rouen 1874, goud te Nîmes 1881, goud te Arcachon 1896, Tarare 1880, London 1872, Lille 1902, Lorient 1903, Périgueux 1891, Limoges 1892, Marseille 1889, Dunkerque 1869, New-Orleans 1886, Reims, Compiègne, Avignon 1877, Scheveningen 1892, Amiens 1877, Chicago 1893, Paris 1889, Saint-Etienne 1895, Bordeaux 1899.

Een groot aantal van zijn schilderijen waren bestemd voor uitvoer naar Groot-Britannië, en ook naar Amerika, alwaar een onstelbare vraag naar "oude" en eigentijdse Europese kunst bestond. Vele kunstenaars bij ons leefden van technisch knap uitgevoerde seriestukken die met hele scheepsladingen naar Amerika werden getransporteerd. MUSIN was één van hen. In de persoon van Albert D'HUYVETTER hadden MUSIN en zijn soortgenoten een uitstekende promotor voor eigentijdse Belgische kunst aan de overzijde van de grote plas.

De topografische weergave in de werken van Auguste MUSIN kunnen we als accuraat bestempelen, zolang het niet gaat om marines of riviergezichten omwille-van-het-speciaal-effect (zoals ochtendglören, avondval, maneschijn, neveffect of het destijds zo geliefde "doré").

Norbert HOSTYN

(vervolgt)

nota's :

- (1) zie o.m. mijn bijdragen over Antoine DUJARDIN, Emile SPILLIAERT, Euphrosine BEERNAERT ...
- (2) Le Carillon, 25 december 1895
- (3) R.M.L., Beaux-Arts. L'Exposition de peinture au Musée in La Saison d'Ostende, 23, 6, 10 juni 1900, p. 2.
- (4) zie over hen mijn artikelenreeks in "Neptunus. Info-Marine" : "De Zee en de Kunst".

DE STERREKIJKER

Mijmerend over dokter Eugeen van Oye,
Torhout 1840 - Gistel 1926

Dagelijks zwierf hij de vloedlijn langs
liefst naar het westen :
welkome kim voor wie vin of vleugel derft.

Grijs hoedje, roze gezicht,
witbaard en knijpbril,
koppig naar wolken of 't blauwe geheven :
de Sterrekijker.

Ik glimlach als kind,
vertrouwd met zijn naam,
zijn rood huis langs het park,
zijn genezend beroep,
het geheim van zijn eenzelvig zwijgen.
In ons leesboek stond een gedicht van hem,
edel als zijn witwijde das :
'Waarheid, bruid der eeuwen ...'
Onder zijn naam schreef ik vredig ontroerd :
'Legerarts in de Frans-Duitse oorlog .

Uit mijn steeds krimpender vaderstad
zie ik hem stilaan verdwijnen,
achter een ruisend gordijn.

Maar dat Gezelles liefste student,
herinner u die roos en die avond,
zijn allerkoelste doktersoor
eens tegen mijn jagende jongensborst hield,
geneest in mij nog steeds het kind
van zijn grotemensen-kwalen.

Karel JONCKHEERE

Met toestemming overgenomen uit het tijdschrift "Dietsche warande & Belfort", jaargang 125, nummer 2, februari 1980, blz. 82.

DE OVERZETBRUG

Onlangs kwam mijn kleine thuis met een woordje, op school gehoord, dat ze niet kende : "jolletje...!". Mijn vader die net op bezoek was, vertelde haar dat hij nog met een "jolletje" soms in de zomermaanden de havengeul overstak. Waarop de kleine fantasierijk repliceerde of men nog nooit aan een brug had gedacht... Inderdaad, haar idee was beslist niet nieuw.

Reeds in juni 1907 werd door een zekere Arnodin aan graaf de Smet de Naeyer een vergunning gevraagd om een verbindingsbrug over de havengeul te exploiteren. Aanvrager argumenteerde met de Vuurtorenwijk die een grote uitbreiding zou nemen ten gevolge van haveninstallaties en het oprichten van de Koninklijke Baan. Door de afschaffing van de Schapenbrug en het leggen van de nieuwe brug van Molendorp scheen de Vuurtorenwijk als een eiland.

De oprichting zou geschieden in de verlening van de Langestraat, op 50 meter boven het hoogwatertij, met een lengte van 200 m. De vergunning zou verleend worden voor een tijdstip van 50 jaar, met een jaarlijkse staatstoelage van 50.000F. De prijzen voor de overzet waren ook al bepaald : "0,05 F. per persoon, grote beesten 0,10 F., kleine 0,05 F., karren en rijtuigen van 0,10 F. tot 0,25 F., automobielen 0,50 F."

Op 27 juli 1907 gaf de gemeenteraad een gunstig advies ; ook in Kamer en Senaat werd gunstig gedebatteerd. Een jaar later sprak de toenmalige minister van Openbare Werken Delbeke zich uit voor ferry-boats. Op 15 maart 1909 kwam op het stadhuis een petitie toe, getekend door al de inwoners van de Vuurtorenwijk.

De zaak deemsterde echter wel tot in 1913 een Duitser, Conrad Herren een brief stuurde naar het gemeentebestuur ten einde een vergunning te bekomen voor een overzetbrug van ... Oostende naar Dover ! Het stadsbestuur stuurde hem door naar het staatsbestuur. Sedertdien is Conrad naar de oorlog geweest en heeft ook Arnodin de overtocht gemaakt, van het tijdelijke naar het eeuwige.

De zaak werd definitief wanneer Openbare Werken aan het Bestuur van Bruggen en Wegen bekend maakte dat er voortaan geen sprake meer kon zijn van een overzetbrug, bij gebrek aan geld.

I. VAN HYFIE

N.v.d.r. Na het graven van de tunnels onder de Schelde te Antwerpen (1933), kwam nogmaals de verbinding Oostende-stad met de nieuwe Oostendse vissershaven (die moest klaar komen tegen 1934) ter sprake. De aannemer van de Antwerpse tunnels was bereid naar Oostende te komen om onder de havengeul een tunnel te graven. Na korte bespreking verwierp het ministerie van Openbare Werken dit voorstel. Kwestie van kredieten en de havenwerken zouden nog zoveel kosten veroorzaken !

O. V.

"DE HAAN" OF "DEN HAAN" ?

In het "Jaarverslag over de werkzaamheden van -e Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie", afgedrukt in de "Handelingen", deel 52, 1978, blz. 9, noteerden wij het volgende. "(...) Een aanvraag strekkende tot wijziging van de nieuwe gemeentenaam "De Haan" tot "Den Haan" werd gunstig geadviseerd, want de Commissie is van oordeel, dat, om historische redenen, en gelet op de parallele gevallen in Nederland (Den Haag, Den Bosch, enz.) de spelling Den Haan te verantwoorden is".

E. S.

MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE

EEN BESTEMMING VOOR DE OUDE WATERTOREN

Een vraag die zich steeds weer stelt als het om een geklasseerd gebouw of monument gaat is deze van "Wat gaan we er mee doen !".

Dit is ook het probleem van de Oostendse Oude Watertoren, die in zijn bakstenen schoonheid met lege ogen (lees gebroken ruiten) over Oostende uitkijkt.

Zo'n gebouw kan allerlei bestemmingen krijgen, meestal afhankelijk van de wil en de verbeeldingskracht van de autoriteiten die er iets voor moeten doen.

We kunnen misschien even het voorbeeld aanhalen van een gelijkaardige geklasseerde watertoren in Nederland, waarvan de binnenzijde omgebouwd werd tot kantoorruimte, die nadien zeer vlug verhuurd werd. Dit laatste is wel begrijpelijk, want ergens heeft de spreiding over verschillende kleinere ruimten van een personeelsbestand, een gunstige invloed op het rendement van de groep.

Ons voorstel ligt anders. Bij een recent bezoek aan Saint-Malo (de oude gekende kapersstad in Frankrijk) hadden we het genoegen het museum van de Kaap Hoornvaarders te bezoeken. Dit museum is ondergebracht in een oude toren. Deze toren, Tour SOLIDOR, is een middeleeuws bouwsel dat ooit als wacht- en uitkijktoren over de haven diende en regelrecht uit een ridderverhaal schijnt te stappen.

De verzameling was verdeeld over het gelijkvloers en drie verdiepingen.

De verdiepingen waren onderling verbonden door een zeer ongemakkelijke stenen wenteltrap, van de soort die we uit de oude belegeringsverhalen kennen.

Over de SOLIDORverzameling willen we het niet hebben, maar wel over het gebruik van een toren als museum en dan bijzonderlijk onze watertoren.

Onze oude Watertoren is oersterk gebouwd. Hij is te vergelijken met de wachttoren van een middeleeuws kasteel. Toen voor enkele jaren plannen bestonden om hem af te breken maakte hij de wanhoop uit van de slopersondernemingen die prijs moesten geven voor de afbraak. Hij was te stevig gebouwd en in een te moeilijke omgeving geplaatst om hem op een rentabele manier te kunnen afbreken.

De Watertoren bestaat uit een ondergrondse verdieping die ongeveer op straatniveau ligt, een gelijkvloers, drie verdiepingen en een vierde verdieping waarin de watertank steekt.

In het midden van het gebouw draait een metalen wenteltrap met leuning, steunende op een viertal stalen buizen, tot boven tegen de tank. Door het centrum, waarrond de trap draait, loopt één zware buis naar boven, waarschijnlijk de oorspronkelijke waterleiding. Daar juist naast, in dezelfde geleiding, is er plaats voorzien voor een tweede buis die werd weggenomen of misschien nooit geplaatst is geweest ?

Drie platvormen gevormd door metalen balken belegd met planken vormen de verdiepingen. In het midden rusten deze balken in een metalen band gedragen door de vier buizen die ook als steun van de trap dienen, terwijl ze in stervorm naar de overkant uitwaai-eren om daar in de muur te steken.

De vloer van de platvormen wordt gevormd door planken, die met een kleine spatie op de metalen banken gelegen liggen.

Hoe ziet de toestand van het geheel er op dit ogenblik uit ?

Door de gebroken ruiten kunnen sedert jaren weer en wind in het gebouw spelen, met al de gevolgen vandien. Waarschijnlijk is ook de topbedekking lek, maar daar de toegang naar boven verboden is konden we dit niet controleren. Door de invloed van vocht en weersomstandigheden zijn een groot gedeelte van de draagbalken van de platvormen in meerdere of mindere mate doorgeroest.

De traphoorn met zijn bespiegeling en leuning, evenals de steunen zijn nog in zeer goede staat. Er zitten echter verschillende treden in de trap die gedeeltelijk doorgeroest zijn en vervangen moeten worden.

Dit is naar ons insziens, bekeken met de ogen van een huisvader die niet zomaar onmiddellijk alles eruit gooit en het laat vervangen door nieuw, geen onoverkomelijk euvel. Het is zeer gebruikelijk bij de herstelling van metalen constructies zoals schepen, bruggen, Eiffeltoren enz., minder goede stukken te vervangen zonder dat dit aan het geheel afbreuk doet. Zo zien we dan ook zeer goed de slechte treden van de trap alsook de door-gemieterde draagbalken van de platvormen vervangen worden met niet teveel moeite en kleine kosten, eventueel door eigen volk.

De planken vloer van de platvormen zou best vervangen worden door metalen platen die achteraf overgoten worden met een anti-slip materie.

Al het nog dienstige metaalwerk zou ontroest en behandeld moeten worden en daarna geschilderd.

Waterketel en leidingen kunnen blijven bestaan om na de behandeling met antiroeste verf als een voorbeeld van Industriële Archeologie te dienen.

De top van de toren zou toegankelijk moeten gemaakt worden door het optrekken van de wenteltrap doorheen de tank. Deze top zou dan kunnen omgevormd worden tot een uitkijk-platvorm met uitzicht op het Oostendse Stadsgebied.

Eens zover zou in de gelijkvloers, op halve hoogte, een bijkomend platvorm moeten gestoken worden. De beschikbare hoogte aldaar is het dubbel van de andere verdiepingen. Voorzien van de gepaste verlichting en verwarming zou het geheel dan kunnen ingericht worden als het "MUSEUM VAN DE OOSTENDSE GESCHIEDENIS".

De indeling van een dergelijk museum zien we als volgt.

In de kelderruimte een afdeling over de historiek van de Oostendse waterbevoorrading. Op het gelijkvloers ; de ingang van het complex, kassa voor tikettenverkoop, kleine souvenirshop, klein buffet en toilettes.

Op het nieuw aangelegde eerste platvorm een eerste tentoonstelling die de naam DE VOOR-OOSTENDSE TIJD zou krijgen en zou bestaan uit kaarten, teksten en stukken verband houdende met de transgressies en de kuststreek, de pré-Romeinse en Gallo-Romeinse bewoning Testerep enz.

Het tweede platvorm zou de verzameling herbergen over Oostende vanaf de gekende oorsprong van de Stad tot aan het Beleg van 1601.

Het derde platvorm zou uitsluitend gebruikt worden voor het Beleg van Oostende van 1601 tot 1604.

Op het vierde platvorm zou de periode van na het Beleg tot het begin van de Belle-Epoque kunnen behandeld worden.

Terwijl het vijfde platvorm (in of op de plaats van de tank) de Belle-Epoque, de twee wereldoorlogen, de periode ertussen en de naoorlogse periode zou kunnen weergeven.

Op het dak zou een oriënteringsplaat kunnen ingebouwd worden met aanduiding van de bijzonderste punten in de omgeving.

Al de tentoongestelde stukken (fotocopies voor de meest waardevolle) zouden volgens de nieuwste technieken achter glas moeten geplaatst worden of in tafelkassen. Hierdoor wordt de bewaking tot een minimum herleid.

De muren zouden, gezien de mooie natuurlijke kleur van de baksteen, in hun oorspronkelijke staat moeten behouden blijven.

Een probleem, dat zich tenandere in alle oude gebouwen stelt, is dit van de toegankelijkheid voor gehandikapt. Dit zou achteraf kunnen opgevangen worden door de installatie van een kettingzetel van het model zoals die in bepaalde kloosters en inrichtingen van de derde leeftijd bestaan. Met een dergelijke installatie, geplaatst op de nog bestaande centrale waterbuis zou dit euvel kunnen overkomen worden. De installatie van een lift, uitsluitend voor gehandikapt, zou te duur uitvallen. Voor de overige bezoekers, die zoals de meeste moderne mensen reeds overgemekaniseerd zijn, houdt men het best bij systemen waar zij aan oefening toe is. Het zijn niet de enkele trappen tussen de platvormen die een hinder kunnen zijn voor de doornsee bezoeker, zelfs indien hij van gevorderde leeftijd is.

De onmiddellijke omgeving van de watertoren is te verfraaien met een bloemenperkje, terwijl de ingang naar de toren, op de Mercatorlaan kan uitkomen.

Al deze werken kunnen uitgevoerd worden door de Stedelijke diensten met een minimum van kosten. Het lag voor enkele jaren tenandere in de bedoeling van het toenmalige Stadsbestuur de platvormen te laten vernieuwen door eigen personeel. Onder de uitvoering van werken door eigen volk is zeker en vast al het verfraaien van de omgeving, het steken van nieuwe ruiten, het ontroesten, behandelen en schilderen van het nog dienstbare metaalwerk, het vervangen van de doorgeroeste draagbalken en treden begrepen. Het museum zou al kunnen toegankelijk gemaakt worden, zodra de keldering en twee platvormen klaar zijn.

Er zou een normale ingangsprijs gevraagd worden en shop, buvette en toilet zouden uitbesteed worden tegen opgelegde prijzen.

Als cliënteel kan in eerste instantie gedacht worden aan de Oostendse schooljeugd.

Het museum moet derwijze ingericht worden dat de leerlingen er bij herhaling een actief gerichte geschiedenisles kunnen beleven.

Met de nodige richtingwijzers en publiciteit zou het museum, bij minder goede weersomstandigheden, een attractie kunnen vormen voor de toeristen, waarbij het bezoek aan de watertoren gekoppeld kan worden aan een bezoek aan de Bepantingsdienst. Maar daarover meer als de Watertoren-museumbrok verteerd is.

J. B. DREESSEN

Aanwinsten bij "De Plate"

Weerom kan onze kring zich in enkele zeer interessante aanwinsten verheugen :

- Vanwege de R.M.T. ontvingen wij 11 oude affiches van de maalboten Oostende-Dover
- Vanwege Mevr. GHEERAERT ontvingen wij een authentiek oud galauniform van een commandant der maalboten.

- Vanwege ons lid Emiel VEREECKE ontvingen we een prachtige maalbootmaquette.

Deze aanwinsten zullen de hernieuwde sectie "Oostende-Dover" in het Heemkundig Museum versieren.

De Heer VAN DE CASTEELE schonk ons een foto van de praalwagen der Beenhouwersgilde die in de grote stoet van 1907 meereed.

Vanwege de Heer DEVOS ontvingen we heel wat oud schoenmakersalaam.

N.H.

ERRATA

In het vorig nummer van "De Plate" slopen een paar storende fouten, waarvoor onze excuses.
1e I.v.m. de voordracht van de heer W. MAJOR gelieve men op p. 1 1981 i.p.v. 1881 te lezen.
2e Op p. 4 bovenaan de illustraties moest er EDGARD AUGUIN en niet EDOUARD AUGIN gedrukt worden.

O.V.

3e Op de fotobladzijde 13 wordt het familierportret boven links ten onrechte als een LEBON-opname voorgesteld. In feite gaat het hier om een foto uit het atelier BURVENICH, Rogierlaan 63, omstreeks 1913 gemaakt.

et op het typisch decor, een rijk opgesmukt Louis XV-interieur voorstellend. Zulke geschilderde decors waren op rollen bevestigd en konden naar believen op- of uitgerold worden.

N.H.

OPROEP

Voor studiedoeleinden ter inzage gevraagd alle documenten en foto's met betrekking L. DELBOUILLE en architect A. DUJARDIN.

M. CONSTANDT (tel. 323.111)

Stokersstraat, 10

8400 Oostende

TEKSTOVERNAME UIT "DE PLATE" STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE.

De laatste

uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD**

te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

